

نقش توریسم در بهبود وضعیت اقتصادی روستاهای شهرستان تالش (مطالعه موردی: روستای شیرآباد)

سید مهدی میردامادی*

دانشیار گروه توسعه روستایی، دانشگاه آزاد اسلامی واحد علوم و تحقیقات تهران

حمید برزویی

دانشجوی کارشناسی ارشد توسعه روستایی، دانشگاه آزاد اسلامی واحد علوم و تحقیقات تهران

تاریخ پذیرش: ۹۲/۷/۶

تاریخ دریافت: ۹۰/۵/۲۶

چکیده

هدف کلی تحقیق، شناسایی قابلیت‌های تأثیرگذار توسعه گردشگری بر بهبود وضعیت اقتصادی روستای شیرآباد از توابع شهرستان تالش می‌باشد که در سال ۱۳۸۹ صورت گرفته است. تحقیق از نظر هدف از نوع کاربردی است که به روش توصیفی-پیمایشی صورت گرفت. ابزار تحقیق پرسشنامه می‌باشد. جامعه آماری تحقیق حاضر شامل کلیه ساکنین روستای شیرآباد بوده که تعداد ۱۰۱ نفر به عنوان نمونه با استفاده از روش نمونه‌گیری تصادفی ساده انتخاب گردید. متغیر وابسته تحقیق وضعیت اقتصادی روستای شیرآباد از توابع شهرستان تالش می‌باشد. یافته‌ها نشان داد وضعیت اشتغال‌زایی و اقتصادی در روستای شیرآباد نامناسب می‌باشد ولی به واسطه پتانسیل‌های زیاد این روستا گردشگری می‌تواند نقش مهمی در بهبود اشتغال‌زایی و اقتصاد آن داشته باشد. تحلیل رگرسیون همزمان نشان داد بهبود اشتغال‌زایی، توسعه پایدار روستایی، افزایش درآمد روستاییان، بهبود مسائل فرهنگی-اجتماعی-طبیعی، تأمین ICT مناسب، افزایش خدمات بهداشتی، رفاهی، حمل و نقل، بازاریابی، بهبود تولید صنایع دستی و بهبود شرایط محیط زیست تأثیر مثبتی بر وضعیت اقتصادی روستا داشته است.

کلمات کلیدی: توریسم، توریسم روستایی، وضعیت اقتصادی، شهرستان تالش، روستای شیرآباد

* نویسنده مسئول مکاتبات، mirdamadi.mehdi@gmail.com

مقدمه

امروزه توسعه گردشگری در تمامی عرصه‌ها، چه در سطح ملی و منطقه ای و چه در سطح بین‌المللی مورد توجه برنامه ریزان دولتی و شرکت‌های خصوصی قرار گرفته است (لطفی، ۱۳۸۴). آگاهی جوامع از این که گردشگری منبع درآمد ارزی بسیار مناسب و قابل ملاحظه ای در اختیار اقتصاد یک کشور قرار می‌دهد، باعث شده تا گردشگری مفهومی بسیار گسترده در ابعاد مختلف اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی پیدا کند و به عنوان یک صنعت تلقی گردد (طهماسبی پاشا و مجیدی، ۱۳۸۴). با گسترش روزافزون مهاجرت‌ها روستایی، کاهش درآمد خانوارهای روستایی و افول کشاورزی روستایی، نیازی روزافزون به فعالیت جایگزین و در عین حال مکمل برای کشاورزی در نواحی روستایی احساس می‌شود تا به منظور توسعه پایدار روستایی، امکان بهره‌مندی روستاییان از «معیشت پایدار» فراهم آید، که این خود بهبود «کیفیت زندگی» و «رضایتمندی روستایی» را به همراه خواهد داشت (شهیدی، ۱۳۸۷).

رشد اقتصادی به مفهوم تأمین بهتر نیازهای اولیه مثل خوراک، پوشاک، مسکن، بهداشت و تسهیلات و زیربنای گردشگری از جمله توسعه حمل و نقل و راه‌ها، گسترش پول الکترونیک، توسعه فناوری اطلاعات و ارتباطات^۱ (ICT)، توسعه اماکن اقامتی، رستوران‌ها و هتل‌ها و همچنین توسعه تسهیلات تفریحی و امور رفاهی و غیره می‌باشد (لی، ۱۳۸۱). برای بهبود وضعیت اقتصادی راهکارهای مختلفی وجود دارد که یکی از آنها توریسم می‌باشد. توریسم به مجموعه فعالیت‌ها و

اقداماتی گفته می‌شود که به شکلی مرتبط با فرد گردشگر صورت می‌گیرد، به همراه کلیه فعالیت‌هایی که گردشگران در هنگام مسافرت به مکانی خارج از محل سکونتشان انجام می‌دهند. (خیاطی، ۱۳۸۲).

گردشگری روستایی نوعی از گردشگری می‌باشد که در آن منابع فرهنگی، طبیعی و تاریخی نواحی روستایی به عنوان یک کالای فرهنگی گردشگری عرضه می‌گردد (سجادی، ۱۳۸۶).

از آنجا که بررسی تحقیقات گذشته در راستای موضوع به روشن شدن اهمیت و ابعاد مختلف موضوع مورد نظر بسیار کمک می‌کند، در اینجا به بررسی نتایج چند تحقیق پرداخته می‌شود:

Eugenio et al. (2004) در تحقیقی تحت عنوان بررسی رابطه گردشگری و رشد اقتصادی در کشورهای آمریکای لاتین به این نتیجه رسیده‌اند که صنعت گردشگری برای رشد اقتصادی کشورها با درآمد پایین و متوسط هم چون کشورهای آمریکای لاتین مناسب است. Kim et al. (2006) در تحقیق خود تحت عنوان رابطه علی بین گسترش گردشگری و رشد اقتصادی در تایوان به این نتیجه رسیده‌اند که گردشگری و رشد اقتصادی یکدیگر را تقویت می‌کنند. Dritsakis (2004) در تحقیقی تحت عنوان اثر گردشگری بر رشد اقتصادی بلندمدت یونان با استفاده از روش علیت به این نتیجه رسیده است که یک رابطه علی قوی دو طرفه بین درآمدهای حاصل از گردشگری بین المللی و رشد اقتصادی وجود دارد.

Toh et al. (2001) در تحقیق خود تحت عنوان بررسی رابطه بین مراحل توسعه کشور و وضعیت گردشگری سنگاپور به این نتیجه رسیده‌اند که بین

¹ Information and Communication Technology (ICT)

فراوان روستاییان مخصوصاً در مباحث اقتصادی و از آنجا که تحقیقات محدودی در این زمینه صورت گرفته انجام چنین تحقیقاتی به مسئولین و دست اندرکاران کمک خواهد کرد که نسبت به این پدیده توجه بیشتری در برنامه ریزی‌های خود کنند.

محدوده مورد مطالعه در این تحقیق روستاهای شهرستان تالش (از شهرستان‌های استان گیلان) و به صورت موردی روستای شیرآباد می‌باشد، روستای شیرآباد از شمال در ۳۵ کیلومتری شهرستان آستارا و از جنوب در کیلومتر ۳۵ شهرستان تالش و از شرق به دریای خزر و از غرب به جنگل‌ها و بیلاقات (آترحاماری و گلین داشی) و مراتع بسیار دیدنی و با چشم انداز طبیعی بسیار عالی قرار دارد و نیز از حیث آبشارهای بزرگ و چشمه‌های زلالش حائز اهمیت است؛ از جمله این جاذبه‌های دیدنی می‌توان به: آبشار کوهستان، جنگل‌های شیرآباد، دریای شیرآباد، رودخانه شیرآباد، چشمه سادات محله، نهر کش و مراتع شیرآباد و غیره اشاره کرد. روستای شیرآباد حدوداً ۴۰۰۰ نفر جمعیت دارد و شغل اکثر مردم این روستا کشاورزی، دامداری و صیادی و زنبورداری و باغداری و امور اداری و فرهنگی می‌باشد و اهالی این روستا به زبان ترکی، تالش و فارسی تکلم می‌کنند (میرکاظمی، ۱۳۸۸).

اهداف تحقیق

هدف کلی این تحقیق پی بردن به نقش توریسم در بهبود وضعیت اقتصادی روستای شیرآباد از توابع شهرستان تالش می‌باشد. در راستای حصول به این هدف اهداف اختصاصی زیر تدوین شده است:

گردشگری و رشد اقتصادی ارتباط وجود دارد. در طی شصت سال اخیر، گردشگری از رشد پیوسته ای برخوردار بوده است، به طوری که به یکی از بخش‌های اقتصادی با سرعت رشد بالا در جهان تبدیل شده است. طی سال‌های ۲۰۰۵-۱۹۵۰ گردشگری بین‌المللی با نرخ رشد سالانه ۶۵ درصد، از ۲۵ میلیون گردشگر در سال ۱۹۵۰ به ۸۰۶ میلیون در سال ۲۰۰۵ افزایش یافت. بر اساس پیش بینی‌های رسمی سازمان جهانی گردشگری (UNWTO)^۲ تا سال ۲۰۲۰ تعداد گردشگر ورودی در سطح جهان به ۱.۵ میلیارد نفر خواهد رسید (UNWTO, 2006). ایران، سرزمینی چهار فصل و با تمدن چند هزار ساله است که از جاذبه‌های متنوع و منحصر به فرد تاریخی، مذهبی، فرهنگی، طبیعی و غیره برخوردار است. اما با این وجود هنوز نتوانسته است جایگاه واقعی خود را در دنیا به دست آورد. به نظر (Oh (2005) صنعت گردشگری می‌تواند تأثیر مهمی بر افزایش اشتغال، درآمدهای مرتبط با مکان‌های اقامتی و نیز درآمدهای دولتی کشورها داشته باشد. اعرابی (۱۳۷۹)، در مطالعه ای با عنوان نقش صنعت گردشگری در توسعه اقتصادی ایران و راه‌های گسترش آن، نشان داد که سهم ایران از این درآمدها تنها یک درصد است. روستاهای ایران به دلیل ظرفیت پذیری بالای جذب توریسم به عنوان مثال، مناظر طبیعی (همچون روستاهای شمال ایران) و جاذبه‌های فرهنگی و سنتی و غیره می‌تواند عنصری توانمند در جذب توریسم باشد. با توجه به نقش گردشگری در توسعه اقتصادی و مشکلات

²- The United Nations World Tourism Organization (UNWTO)

بررسی نقش توریسم و تأثیر آن بر اشتغال زایی روستای شیرآباد؛ بررسی نقش توریسم و تأثیر آن بر اقتصاد روستای شیرآباد؛ شناخت موانع و مشکلات جذب توریسم در روستای شیرآباد و آشنایی با پتانسیل‌ها و جاذبه‌های گردشگری در این روستا.

روش پژوهش

از آنجا که هدف کلی این تحقیق شناسایی قابلیت‌های تأثیرگذار بر توسعه گردشگری در جهت بهبود وضعیت اقتصادی - اجتماعی روستای شیرآباد از توابع شهرستان تالش می‌باشد، این تحقیق از نظر هدف کاربردی و به روش توصیفی - پیمایشی و میدانی می‌باشد. ابزار جمع‌آوری اطلاعات پرسشنامه می‌باشد. جهت تدوین پرسشنامه، ابتدا مبانی نظری موضوع با توجه به منابع و مراجع مربوطه مورد بررسی قرار گرفت؛ سپس با در نظر گرفتن نتایج مطالعات، پرسشنامه مقدماتی تهیه گردید و پس از اطمینان از روایی و پایایی آن و انجام اصلاحات لازم، پرسشنامه نهایی طراحی گردید. به منظور بررسی روایی ابزار تحقیق، پرسشنامه طراحی شده در اختیار چند نفر از متخصصان و صاحب‌نظران مربوطه قرار گرفت که پس از انجام اصلاحات لازم و تغییر برخی سؤالات، اعتبار پرسشنامه مورد تأیید قرار گرفت. متغیرهای مستقل تحقیق که با مطالعه تحقیقات مرتبط با موضوع و بررسی مسایل مربوط به ناحیه مورد نظر (به صورت مستقیم و غیر مستقیم) تعیین شدند عبارتند از: قابلیت‌های توریسم در اشتغال‌زایی (ترویج بخش کشاورزی و بهینه‌سازی آن، تولید صنایع دستی و بومی، بهبود شرایط

زیست محیطی و میراث‌های فرهنگی و بومی، ایجاد آژانس‌های مسافرتی، خدماتی، اقامتی (هتل، مهمان‌پذیری‌ها و غیره) خدمات پذیرایی (رستوران‌ها و فروشگاه‌ها)، توسعه بهداشت و تسهیلات، توسعه حمل و نقل و راه‌ها، توسعه فناوری اطلاعات و ارتباطات جهت اطلاع‌رسانی و ارائه خدمات بهتر، توسعه پول الکترونیک، فروش بهتر محصولات کشاورزی و بازاریابی، تشکیل و توزیع متعادل سرمایه‌های عمومی در روستا و بهبود پروژه‌های روستایی و غیره)، قابلیت‌های توریسم در بهبود وضعیت اقتصادی (فروش تولیدات جدید به گردشگران، ایجاد فرصت‌های شغلی و گسترش اشتغال مولد، احیا ساماندهی موجود و استفاده بهینه از منابع و امکانات در نواحی فاقد کاربرد در بخش کشاورزی و صنعت و رونق فعالیت‌های اقتصادی، حفاظت و ارتقا چشم‌اندازهای طبیعی و محیط زیست روستایی، تکامل و تعالی شخصیت جامعه روستایی در خودیاری و افزایش انگیزه پیرامون بهبود اوضاع جامعه و شرایط اقتصادی روستا و رشد خلاقیت‌ها در اقتصاد روستایی، سرمایه‌گذاری خصوصی و دولتی در روستا، افزایش تقاضا برای خرید تولیدات روستایی، افزایش و بهبود خدمات زیربنایی و روبنایی، افزایش تعاملات فرهنگی روستایی، گسترش خدمات اجتماعی روستایی، کاهش مهاجرت و حمایت از فرهنگ سنتی و محلی، افزایش درآمد و امنیت غذایی، کاهش فقر و افزایش رفاه زندگی، افزایش فرصت‌های جدید جهت مشارکت مردم، کاهش خطر زیست محیطی و بالا بردن پایداری محیط زیست و غیره)، موانع و مشکلات در ارتباط با توسعه توریسم در بهبود

انحراف معیار و در آمار استنباطی از روش‌های تحلیل همبستگی، تحلیل رگرسیون همزمان بهره گرفته شد.

یافته‌ها

یافته‌های تحقیق نشان می‌دهد که بر طبق آمار توصیفی میانگین سنی افراد مورد مطالعه ۳۵/۵ می‌باشد که درصد افراد مورد مطالعه در طبقه سنی ۲۱ تا ۳۰ سال از بقیه بالاتر می‌باشد (حدود ۳۳/۷). تعداد ۶۷ نفر یعنی ۶۹ درصد متأهل و ۳۰ نفر یعنی حدود ۳۱ درصد مجرد بوده‌اند. حدود ۳۱/۳ درصد افراد مورد مطالعه دارای شغل آزاد می‌باشند. ضمن اینکه ۲۵/۳ درصد افراد دارای شغل کارمندی، ۲۴/۲ درصد دارای شغل کشاورزی و ۱۹/۲ درصد دارای شغل دامداری می‌باشند. حدود ۳۵/۷ درصد از افراد مورد مطالعه با بیشترین فراوانی دارای تحصیلات دیپلم و بالاتر و ۲۵/۵ درصد نیز دارای تحصیلات دیپلم هستند. بیشترین فراوانی میزان درآمد ماهیانه مربوط به طبقات ۱/۰۰۰/۰۰۱ تا ۲/۰۰۰/۰۰۰ ریال و نیز ۲/۰۰۰/۰۰۰ تا ۳/۰۰۰/۰۰۰ ریال بوده است (۲۵٪). ضمن اینکه متوسط درآمد ماهیانه افراد مورد مطالعه حدود ۲۸۱۶۴۸ ریال بوده است. همچنین بر طبق آمار استنباطی به نتایج زیر دست یافته شده است:

تأثیر توریسم در اشتغال‌زایی روستائیان ساکن شیرآباد مثبت می‌باشد.

برای بررسی نقش متغیر توریسم بر متغیر وابسته اشتغال‌زایی روستائیان و متغیرهای دیگر از رگرسیون استفاده شد. نتایج در ارتباط با متغیر وابسته اشتغال‌زایی روستائیان نشان داد که ضریب رگرسیون برابر $R=0/34$ و ضریب تعیین برابر

وضعیت اقتصادی (تکیه بر درآمدهای نفتی و توجه کمتر به این صنعت، فصلی بودن صنعت توریسم روستایی، نامناسب بودن راه‌های ارتباطی و امکانات حمل و نقل و رفاهی (هتل‌ها، رستوران‌ها، فروشگاه‌ها و غیره)، خدمات بهداشتی ضعیف، مسائل سیاسی و باورها و هنجارها، مدیریت غیر تخصصی در صنعت گردشگری روستایی، وجود قدرت‌های فرا قانونی سیاسی، نگاه ارزشی (اخلاقی - فرهنگی) به این صنعت، اختصاص بودجه بسیار ناچیز برای این صنعت و دیدگاه غیر صنعتی بر گردشگری روستایی، تبلیغات و بازاریابی ضعیف در ارتباط با گردشگری روستایی، شناسایی و اطلاع‌رسانی ضعیف مناطق گردش پذیر، اماکن تاریخی، جاذبه‌های طبیعی روستای شیرآباد و معرفی نشدن در تلویزیون، اینترنت (سایت‌های گردشگری)، فقدان نیروی انسانی کارآموده و متخصص در امور گردشگری روستایی، تبلیغات منفی علیه ایران، تمایل ناچیز بخش خصوصی برای سرمایه‌گذاری به دلیل حمایت ناکافی دولت و سودآوری پایین، فقدان یک برنامه ریزی و استراتژی علمی در ارتباط با صنعت گردشگری روستایی و غیره). متغیر وابسته تحقیق وضعیت اقتصادی روستاهای شهرستان تالش و به صورت موردی روستای شیرآباد می‌باشد. جامعه آماری تحقیق حاضر شامل کلیه ساکنین روستای شیرآباد بودند که از این تعداد با استفاده از فرمول کوکران ۱۰۱ نفر به عنوان حجم نمونه با استفاده از روش نمونه‌گیری تصادفی ساده انتخاب شدند. تجزیه و تحلیل آماری پس از استخراج داده‌ها از طریق به کارگیری نرم افزار رایانه ای SPSS صورت گرفت. در آمار توصیفی از آماره‌های میانگین، میانه، نما و

رگرسیون به صورت $Y = 1/27 + 0/85X1$ و معادله استاندارد شده آن: $Y = 0/65 X1$ می‌باشد.

تأثیر توریسم بر بهبود وضع اقتصادی مردم روستای شیر آباد مثبت می‌باشد.

نتایج نشان داد که ضریب رگرسیون برابر $R=0/58$ و ضریب تعیین برابر $R^2=0/34$ و نیز ضریب تعیین تعدیل شده برابر $R^2=0/33$ شده است ($F=49/56$ و $p=0/000$)؛ لذا با مشاهده ضریب تعیین می‌توان اظهار نمود که متغیر توریسم حدود ۳۳ درصد از تغییرات متغیر وابسته میزان بهبود وضع اقتصادی مردم را تبیین نموده است. با توجه به ضرایب جدول معادله خط رگرسیون به صورت $Y = 2/02 + 0/619X1$ و معادله استاندارد شده آن: $Y = 0/58 X1$ می‌باشد.

تأثیر توریسم در جلوگیری از مهاجرت روستائیان ساکن شیر آباد مثبت می‌باشد.

نتایج نشان داد که ضریب رگرسیون برابر $R=0/10$ و ضریب تعیین برابر $R^2=0/010$ و نیز ضریب تعیین تعدیل شده برابر $R^2=0/000$ شده است ($F=0/966$ و $p=0/328$)؛ لذا با مشاهده ضریب تعیین می‌توان اظهار نمود که متغیر توریسم در جلوگیری از مهاجرت روستائیان هیچ تأثیری نداشته است.

تأثیر توریسم بر بهبود مسائل فرهنگی - اجتماعی روستای شیر آباد مثبت می‌باشد.

نتایج نشان می‌دهد که ضریب رگرسیون برابر $R=0/225$ و ضریب تعیین برابر $R^2=0/051$ و نیز ضریب تعیین تعدیل شده برابر $R^2=0/041$ شده است ($F=4/92$ و $p=0/029$)؛ لذا با مشاهده

$R^2=0/116$ و نیز ضریب تعیین تعدیل شده برابر $R^2=0/106$ شده است ($F=12/15$ و $p=0/001$)؛ لذا با مشاهده ضریب تعیین می‌توان اظهار نمود که متغیر توریسم حدود ۱۰/۵ درصد از تغییرات متغیر وابسته اشتغال‌زایی روستائیان را تبیین نموده است. با توجه به ضرایب جدول معادله خط رگرسیون $(Y = a + b1X1)$ به صورت $Y = 2/61 + 0/43X1$ و معادله استاندارد شده آن: $Y = 0/34 X1$ می‌باشد.

تأثیر توریسم در توسعه پایدار روستای شیر آباد مثبت می‌باشد.

نتایج نشان داد که ضریب رگرسیون برابر $R=0/40$ و ضریب تعیین برابر $R^2=0/160$ و نیز ضریب تعیین تعدیل شده برابر $R^2=0/151$ شده است ($F=17/88$ و $p=0/000$)؛ لذا با مشاهده ضریب تعیین می‌توان اظهار نمود که متغیر توریسم حدود ۱۵ درصد از تغییرات متغیر وابسته توسعه روستای شیرآباد را تبیین نموده است. با توجه به ضرایب جدول معادله خط رگرسیون به صورت $Y = 2/74 + 0/42X1$ و معادله استاندارد شده آن: $Y = 0/40 X1$ می‌باشد.

تأثیر توریسم بر افزایش درآمد روستائیان ساکن شیر آباد مثبت می‌باشد.

نتایج نشان داد که ضریب رگرسیون برابر $R=0/65$ و ضریب تعیین برابر $R^2=0/43$ و نیز ضریب تعیین تعدیل شده برابر $R^2=0/42$ شده است ($F=71/53$ و $p=0/000$)؛ لذا با مشاهده ضریب تعیین می‌توان اظهار نمود که متغیر توریسم حدود ۴۲ درصد از تغییرات متغیر وابسته میزان افزایش درآمد روستائیان ساکن شیرآباد را تبیین نموده است. با توجه به ضرایب جدول معادله خط

ضریب تعیین می‌توان اظهار نمود که متغیر توریسم حدود ۰/۰۴ درصد از تغییرات متغیر وابسته بهبود وضعیت فرهنگی - اجتماعی روستائیان را تبیین نموده است. با توجه به ضرایب جدول معادله خط رگرسیون به صورت $Y = 2/87 + 0/27 \times X1$ و معادله استاندارد شده آن: $Y = 0/22 \times X1$ می‌باشد. خلاصه نتایج رگرسیون و ضرایب متغیرهای مربوط به موارد بالا به ترتیب در جدول شماره ۱ و ۲ آورده شده است.

جدول شماره ۱: خلاصه نتایج رگرسیون در خصوص تأثیر توریسم در ۶ متغیر مربوطه

متغیر مستقل	متغیر وابسته	ضریب همبستگی	ضریب تعیین	ضریب تعیین تعدیل شده	خطای استاندارد
توریسم	اشتغال‌زایی	۰/۳۴۰	۰/۱۱۶	۰/۱۰۶	۱/۲۸
توریسم	توسعه پایدار	۰/۴۰۰	۰/۱۶۰	۰/۱۵۱	۱/۰۶
توریسم	افزایش درآمد	۰/۶۵۷	۰/۴۳۲	۰/۴۲۶	۱/۰۶
توریسم	بهبود وضع اقتصادی	۰/۵۸۸	۰/۳۴۵	۰/۳۳۸	۰/۹۲۱
توریسم	جلوگیری از مهاجرت	۰/۱۰۱	۰/۰۱۰	۰/۰۰۰	۱/۳۱
توریسم	فرهنگی - اجتماعی	۰/۲۲۵	۰/۰۵۱	۰/۰۴۱	۱/۲۹

جدول شماره ۲: ضرایب متغیرهای مربوط به معادله رگرسیون

متغیر	ضریب رگرسیون (B)	خطای استاندارد	مقدار بتا (Beta)	مقدار t	سطح معنی داری
توریسم	۰/۴۳۱	۰/۱۲۴	۰/۳۴۰	۳/۴۸	۰/۰۰۱
عدد ثابت	۲/۶۱	۰/۳۰۰			
توریسم	۰/۴۲۵	۰/۱۰۰	۰/۴۰۰	۴/۲۲	۰/۰۰۰
عدد ثابت	۲/۷۴	۰/۲۴۵			
توریسم	۰/۸۵۵	۰/۱۰۱	۰/۶۵۷	۸/۴۵	۰/۰۰۰
عدد ثابت	۱/۲۷	۰/۲۴۶			
توریسم	۰/۶۱۹	۰/۰۸۸	۰/۵۸۸	۷/۰۴	۰/۰۰۰
عدد ثابت	۲/۰۲	۰/۲۱۱			
توریسم	۰/۱۲۳	۰/۱۲۵	۰/۱۰۱	۰/۹۸۳	۰/۳۲۸
عدد ثابت	۳/۲۹	۰/۳۰۳			
توریسم	۰/۲۷۲	۰/۱۲۲	۰/۲۲۵	۲/۲۲	۰/۰۲۹
عدد ثابت	۲/۸۷	۰/۳۰۰			

بحث و نتیجه گیری

هدف اول: بررسی نقش توریسم و تأثیر آن در

اشتغال‌زایی روستایی شیرآباد

هرگاه گردشگری به روستایی وارد می‌شود الزاماً باید هزینه‌هایی را در آن روستا بپردازد مثل هزینه غذا، محل اقامت، هتل، مهمانخانه، تفریحات، حمل و نقل، تورها، ورود به موزه یا مکان‌های دیدنی و همچنین هزینه برای خرید سوغاتی و کالای بومی آن روستا و غیره. این هزینه‌ها باعث رونق اقتصادی در روستا می‌شود، در روستای شیرآباد با توسعه فعالیت‌های مربوط به گردشگری با توجه به جاذبه‌های فرهنگی و تاریخی و طبیعی (جنگل‌ها و آبشارها و مراتع و غیره) و آداب و سنن موجود در روستای شیرآباد و بهره‌گیری مناسب از منابع موجود امکان رشد اقتصادی، ترویج بخش کشاورزی و بهینه‌سازی آن، تولید صنایع دستی و بومی، بهبود شرایط زیست محیطی و مواریت فرهنگی و بومی، ایجاد آژانس‌های مسافرتی، خدماتی، اقامتی (هتل‌ها، مهمان‌پذیری‌ها و غیره) خدمات پذیرایی (رستوران‌ها و فروشگاه‌ها) توسعه بهداشت و تسهیلات، توسعه حمل و نقل و راه‌ها، توسعه فناوری اطلاعات و ارتباطات جهت اطلاع رسانی و ارائه خدمات بهتر، توسعه پول الکترونیک، فروش بهتر محصولات کشاورزی و بازاریابی، تشکیل و توزیع متعادل سرمایه‌های عمومی در روستا و بهبود پروژه‌های روستایی و تمایل در جهت بهتر شدن و سرعت بخشیدن در اجرای آن را باعث خواهد شد که علاوه بر اشتغال‌زایی و جلوگیری از مهاجرت می‌تواند گامی مهم در جهت رسیدن به توسعه پایدار روستایی باشد.

هدف دوم: بررسی نقش توریسم و تأثیر آن بر

اقتصاد روستای شیرآباد

توسعه توریسم در روستای شیرآباد با به‌کارگیری استعدادها و کشف منابع بالقوه در جهت بالا بردن سطح اقتصادی و درآمد خانوارهای روستایی از طریق فروش تولیدات جدید به جهانگردان، ایجاد فرصت شغلی و گسترش اشتغال مولد، احیا؛ ساماندهی موجود و استفاده بهینه از منابع و امکانات در نواحی فاقد کاربرد در بخش کشاورزی و صنعت و رونق فعالیت‌های اقتصادی، حفاظت و ارتقا چشم اندازه‌های طبیعی و محیط زیست روستایی، تکامل و تعالی شخصیت جامعه روستایی که در خودیاری و افزایش انگیزه پیرامون بهبود اوضاع جامعه و شرایط اقتصادی روستا و رشد خلاقیت‌ها در اقتصاد روستایی بسیار مؤثر می‌باشد، همچنین توسعه توریسم در روستای شیرآباد باعث سرمایه‌گذاری خصوصی و دولتی در روستا، افزایش تقاضا برای خرید تولیدات روستایی، افزایش و بهبود خدمات زیربنایی و روبنایی، افزایش تعاملات فرهنگی روستایی، گسترش خدمات اجتماعی روستایی، کاهش مهاجرت و حمایت از فرهنگ سنتی و محلی می‌شود و این کارکردها عواملی چون افزایش درآمد و امنیت غذایی، کاهش فقر و افزایش رفاه زندگی، افزایش فرصت‌های جدید جهت مشارکت مردم، کاهش خطر زیست محیطی و بالا بردن پایداری محیط زیست و در نهایت توسعه اقتصاد روستایی، ملی و منطقه‌ای و بالاخره توسعه روستایی را باعث خواهد شد.

هدف سوم: شناخت موانع و مشکلات این قسمت در روستای شیرآباد

از آنجا که گسترش روز افزون مهاجرت‌های روستایی، کاهش درآمد خانوارهای روستایی و افول کشاورزی روستایی و مشکلات متعدد اقتصاد روستایی و کاهش اشتغال‌زایی از مشکلات عمده روستاها و بالاخص روستای شیرآباد می‌باشد، فعالیت جایگزین در عین حال مکمل برای کشاورزی همچون گردشگری روستایی مفید می‌باشد که می‌تواند بهبود کیفیت زندگی و معیشت پایدار را سبب شود ولی موانع و مشکلاتی در بحث توسعه توریسم وجود دارد که باعث شده است این صنعت آن چنان که باید جایگاه واقعی خود را در روستای شیرآباد پیدا نکند؛ موانعی چون: تکیه بر درآمدهای نفتی و توجه کمتر به این صنعت، فصلی بودن صنعت توریسم روستایی، نامناسب بودن راه‌های ارتباطی و امکانات حمل و نقل و رفاهی (هتل‌ها، رستوران‌ها، فروشگاه‌ها و غیره) خدمات بهداشتی ضعیف، مسائل سیاسی و باورها و هنجارها، مدیریت غیر تخصصی در صنعت گردشگری روستایی، وجود قدرت‌های فرا قانونی سیاسی و عقب نشینی صنعت گردشگری روستایی (به عنوان مثال در موردی که این صنعت گردشگری و راه‌سازی اختلافی وجود داشته باشد معمولاً صنعت گردشگری مظلوم واقع می‌شود)، نگاه ارزشی (اخلاقی- فرهنگی) به این صنعت، اختصاص بودجه بسیار ناچیز برای این صنعت و دیدگاه غیر صنعتی بر گردشگری روستایی، تبلیغات و بازاریابی ضعیف در ارتباط با گردشگری روستایی، شناسایی و اطلاع‌رسانی ضعیف مناطق گردش پذیر، اماکن تاریخی، جاذبه‌های طبیعی روستای شیرآباد و معرفی نشدن در تلویزیون،

اینترنت (سایت‌های گردشگری) و فقدان نیروی انسانی کارآزموده و متخصص در امور گردشگری روستایی، تبلیغات منفی علیه ایران، تمایل ناچیز بخش خصوصی برای سرمایه‌گذاری به دلیل حمایت ناکافی دولت و سودآوری پایین، فقدان یک برنامه ریزی و استراتژی علمی در ارتباط با صنعت گردشگری روستایی کشور و همچنین در روستای شیرآباد.

در بحث یافته‌های تحقیق به مباحثی همچون نقش توریسم و تأثیر آن در اشتغال‌زایی روستای شیرآباد اشاره شد. همان‌طور که (Eugenio et al. 2004) به این نتیجه رسیده‌اند که صنعت گردشگری برای رشد اقتصادی کشورها با درآمد پایین و متوسط هم چون کشورهای آمریکای لاتین مناسب است. همچنین به نظر (Oh 2005) صنعت گردشگری می‌تواند تأثیر مهمی بر افزایش اشتغال، درآمدهای مرتبط با مکان‌های اقامتی و نیز درآمدهای دولتی کشورها داشته باشد. از جمله مباحث دیگر نقش توریسم و تأثیر آن بر اقتصاد روستای شیرآباد بود که (Kim et al. 2006) به این نتیجه رسیده‌اند که گردشگری و رشد اقتصادی یکدیگر را تقویت می‌کنند. همچنین (Dritsakis 2004) به این نتیجه رسیده است که یک رابطه‌ی علی قوی دو طرفه بین درآمدهای حاصل از گردشگری بین‌المللی و رشد اقتصادی وجود دارد؛ و همین‌طور (Toh et al. 2001) به این نتیجه رسیده‌اند که بین گردشگری و رشد اقتصادی ارتباط وجود دارد؛ و همین‌طور اعرابی (۱۳۷۹)، در مطالعه‌ای با عنوان نقش صنعت گردشگری در توسعه اقتصادی ایران و راه‌های گسترش آن، نشان داد که سهم ایران از این درآمدها تنها یک درصد است. روستاهای ایران به

- دعوت از اهالی منطقه و مهاجرین و بخش خصوصی برای سرمایه گذاری با تأکید بر استفاده از معماری سنتی در ساخت و سازها.
- ایجاد مراکز آموزشی برای تربیت نیروهای انسانی مورد نیاز صنعت توریسم.
- ایجاد تعاونی‌های توریستی و اکو توریستی و حمایت از آنها.

منابع و مأخذ

۱. اعرابی، س. م. (۱۳۷۹). نقش صنعت گردشگری در توسعه اقتصادی ایران و راه های گسترش آن. تهران: دفتر پژوهش‌های فرهنگی.
۲. سجادی، ج. (۱۳۸۶). *جغرافیا و جهانگردی*. تهران: مرکز پژوهش‌های کاربردی.
۳. شهیدی، م. ش. (۱۳۸۷). بررسی تأثیرات توریسم در برنامه ریزی نواحی روستایی. قابل دسترسی در سایت SID، آخرین بازنگری ۵ فروردین ۱۳۸۹.
۴. طهماسبی پاشا، ج.، و مجیدی، ر. (۱۳۸۴). چشم انداز گردشگری سواحل جنوبی دریای خزر و آثار آن بر توسعه‌ی شهرها و روستاهای منطقه، مطالعه موردی: شهرستان تنکابن. مجموعه مقالات اولین همایش سراسری نقش صنعت گردشگری در توسعه استان مازندران. تهران: انتشارات رسانش.
۵. لطفی، ص. (۱۳۸۴). *نگرش سیستمی لازمه پایداری گردشگری در مازندران*. مجموعه مقالات اولین همایش سراسری نقش صنعت گردشگری در توسعه استان مازندران. تهران: انتشارات رسانش.

دلیل ظرفیت پذیری بالای جذب توریسم به عنوان مثال، مناظر طبیعی (همچون روستاهای شمال ایران) و جاذبه های فرهنگی و سنتی و غیره می تواند عنصری توانمند در جذب توریسم باشد. با توجه به نقش گردشگری در توسعه اقتصادی و مشکلات فراوان روستاییان مخصوصاً در مباحث اقتصادی و از آنجا که تحقیقات محدودی در این زمینه صورت گرفته (تحقیق مذکور برای اولین بار در روستای شیرآباد صورت می گیرد) انجام چنین تحقیقاتی به مسئولین و دست‌اندرکاران کمک خواهد کرد که نسبت به این پدیده توجه بیشتری در برنامه ریزی‌های خود داشته باشند.

پیشنهادها

- کمک‌های مالی و تسهیلات اعطایی به منظور احداث تأسیسات اقامتی (هتل، مهمان پذیر و غیره) با نرخ‌های پایین یا فروش اوراق مشارکت.
- توجه به فروشگاه‌های صنایع دستی و محلی و جلوگیری از مهاجرت.
- احیا و بازسازی آبشارها و آماده کردن مکان‌هایی برای استراحت و نشستن گردشگران.
- برگزاری همایش-کنفرانس‌ها و غیره برای شناخت منطقه به گردشگران.
- تبلیغات صدا و سیما از مراکز دیدنی و تفریحی منطقه.
- ایجاد سایت اینترنتی جهت نشان دادن پتانسیل‌های منطقه.
- آموزش و ترویج فرهنگ گردشگری و نحوه برخورد با توریست‌های داخلی و خارجی.

۶. لی، ج. (۱۳۸۱). گردشگری و توسعه در جهان سوم. ترجمه: ع. ر. رکن الدین افتخاری. تهران: شرکت چاپ و نشر ققنوس.

۷. میرکاظمی، م. ر. (۱۳۸۸). اهمیت و ضرورت توسعه روستایی روستاهای تالش. تهران: پروژه درس برنامه ریزی و کاربرد آن در توسعه روستایی.

8. Dritsakis, N. (2004). Tourism as a long-run economic growth factor: An empirical investigation for Greece using causality analysis, *Tourism Economics*, 10(3), 305–316.

9. Eugenio-Martín, J. L., Noelia M. M., and Scarpa, R. (2004). Tourism and economic growth in Latin American countries: A panel data approach. *Natural Resources Management (NRM)*. (26), 1-28

10. Kim, H. J., Chen, M. H., and Soo Cheong, S. J. (2006) Tourism expansion and economic development: The case of Taiwan. *Tourism Management*. (27), 925–933. Retrieved from <http://www.elsevier.com/locate/tourman>.

11. Oh, C. O. (2005). The contribution of tourism development to economic growth in the Korean economy, *Tourism Management*. (26), 39–44.

12. UNWTO (2006). Sixty years of an organization serving world tourism (1946-2006). Retrieved from [http://www.unwto\(1946-2006\).org](http://www.unwto(1946-2006).org)

13. Toh, R. S., Khan, H. and Koh, A. J. (2001). A travel balance approach for examining tourism area life cycles: The Case of Singapore, *Journal of travel Research*. (39), 426-432.